

הלכות פסח תגורת

ה ועל סכרא זו סמכו העולם עכשו שנהגו ללוש הרבה יותר מעשרון³³ כפי שיש בני אדם העוזרים ואין בנו כח למחות בדם שיש להם על מה שיוסמכו³⁴.

אבל כל אדם יחמיר על עצמו כסכרא הראשונה³⁵ כי בן עיקר שאף אם יש לו הרבה עוזרים בתיוקן המצות ועירובתם³⁶ וגם יש לו הרבה תנורים גדולים ניסוקים³⁷ סוף סוף בשעת לישת העיסה יש חשש חימוץ שהרי אשה אחת לשה עיסה אחת ואם העיסה גדולה מעשרון אין ירי האשה מספיקות להתעסק יפה בכולה שלא יצא חוץ לדה קצת³⁸. ומכל מקום אם עבר ולש עיסה גדולה מעשרון³⁹ אפילו לש כמורד מותרת באכילה ואין לקנום על שעבר על דברי חכמים כיון שיש מתירין אפילו לכתחלה⁴⁰ ואין לחוש שמא נתחמצה בשעת הלישה כיון שמתחלת הלישה עד שיתחילו העוזרים⁴¹ לערוך המצות אין שם שהות כדי הילוך מיל ובפחות מכדי הילוך מיל אף אם לא היו מתעסקין בה כלל לא היתה באה לדי חימוץ אע"פ שהיא גדולה מעשרון⁴² אבל אם היה שם שהות כדי הילוך מיל טוב להחמיר לעצמו שלא לאכלה בפסח אם אפשר לו⁴³:

ב כשרוצה ללוש עיסה ביום טוב יש ליהדר לכתחלה למדוד הקמה בעשרון מערב יום טוב⁴⁴ שביום טוב אסור למדוד אפילו לדבר מצוה⁴⁵ כמו שיתבאר בס"ת תק"י⁴⁶ ואם לא מדד מערב יום טוב יקח עשרון קמה באומדן הרעת⁴⁷ ולא ירבה על עשרון באומדן דעתו מפני חשש חימוץ אבל מותר לו לפחות מעשרון ממעם שיתבאר בס"ת תנ"י⁴⁸.

ומכל מקום יותר טוב ללוש העיסה כב' פעמים דהיינו שיקח יותר מחצי עשרון וילוש ממנו עיסה אחת ויחזר ויקח יותר מחצי עשרון קמה וילוש ממנו עוד עיסה אחת⁴⁹ ויצרף ב' העיסות יחד על דרך שיתבאר בסיומן תנ"י⁵⁰ ויפריש מהן חלה וכשהוא עושה כן אף לכתחלה אין צריך למדוד הקמה מערב יום טוב:

תנן דיני הנהגת חלה בעיסת מצה וכו' כ"א סעיפים:

א הואיל וצריך לצמצם בשיעור כל עיסה ועיסה שלא תהא גדולה משיעור חלה^א ואם

שנואל. הנהגות מיימוניות (קושטא) פ"ד הלכ"ב רבנו ירוחם נתיב ד ח"א (ל, ד). מור ודעה הב' בשולחן ורמ"א ס"ג. וראה ב"י סי' תקנ ענין שם ד"ה ונ"ש רבנו ורמ"ף, שלחנת הרי"ף הרמב"ם הל"ג גם בפסח אסור.
מא מעיק א. ולענין שבת, ראה לעיל סי' שו ס"ח וש"ג. וראה הענין תשל"ג ע' 51.
מב תוס' שם. הנהגות מיימוניות שם. מור ודעה הב' בשולחן ורמ"א שם.
מד סעיף י.
מה הנהגות מיימוניות שם. ונבא בב"י סוף הסימן. וראה פרי"ח סוסי' תנו בשם הרמב"ם הל' ביכורים פ"ח ד"א (שפסק כרבי עקיבא בחלה פ"ב מ"ג, שאם נמטאה ועשנה כמטאה ויפריש חלה מטאה. וכאן שאינו יכול להפריש כמטאה, כדלעיל סי' תנו מ"ג, ועשה פחות משיעור חלה, ואחר אפה יצרם ללהל). ואצ"ל ויצרף המצות מבי העיסות כו'. וראה הענין תתנ"ג ע' 60.
מו מעיק ב (וראה שם סי' שו בשולחן פסח אינו יכול להפריש עיסה, אלא יצרנה אחר אפה. פ"ח שם).

סיומן תנ"י
א כדלעיל סי' תנו ס"א.

כח הנהגות מיימוניות שם. ונבא בב"י ד"ה וכתב ה"ר יצחק.
כט מ"א סוף הסימן.
ל כ"י ד"ה כתב רבנו ירוחם. מ"א ס"ג ג.
לא בי"ח ס"ג ד"ה ונ"ש ולא הוה לו. ח"א. פרי"ח ס"ב ד"ה כתב בס"ת.
לב פסקי רא"ש פ"ג הל"ג אות ב. שלשי הנבונים פ"ג (מג, ב אות ב). כנסת הגדולה הגה"ש. ח"א ס"ק א. פ"ח ס"א ד"ה כתב בס' נכסת הגדולה.
לג רא"ש פ"ג סי' ג. ב"י ד"ה וכתב ה"ר יונה. וכדלעיל ס"א.
לד רא"ש שם. מור ושולחן ס"ב.
לה ב"י ד"ה כתב רבנו ירוחם. ח"י ס"ק מ.
לו מ"א ס"ק ג.
לז רא"ש שם. וב"י שם, כשם הרב רבנו יונה. מ"א שם.
לח בי"ח סי' תנ"ג ס"ג ד"ה כתב בשלשי הנבונים. ח"א ס"ק ג. פרי"ח ס"ב ד"ה מותר. וראה מ"מ יצוניים.
לט ראב"ה סי' תשנ"א. מרדכי ביצה רמז תרפ"ג מהרי"ל הל' אפית המצות (ע"ב). דרכי משה ס"ק ג.
מ שנואל ביצה כמז. רע"ב ר"ף שם (מג, א). רמב"ם הל' יום טוב פ"ד הלכ"ב. ולענין פסח: תוס' שם ד"ה

הלכות פסח תנו

רפה

כן יש לחוש שמא מקצת העיסות לא היה בהן שיעור חלה לפיכך מוב לזוהר שלא להפריש מן כל עיסה ועיסה בפני עצמה שהרי חלה זו שהפריש מהעיסות שלא היה בהן שיעור חלה אינה שוה כלום ואם כן כשיאפה מהן מצות יש לחוש שמא ינח הרכה מצות ממצות הללו ככלי אחד ואז יתחייבו בחלה אם יש בהן שיעור חלה כשנצטרפו^[1] וחד שהכלי מצרפן לשיעור חלה והוא לא ישים אל לבו להפריש חלה ממצות הללו שבתוך הכלי שיסמוך על החלה שהפריש מהעיסות ונמצא אוכל מבלוי:

ב אלא כיצד יעשה יפריש חלה אחת מכל שתי עיסות (או יותר) שיש להסתפק בהן שמא אין שיעור חלה בכל אחת ואחת בפני עצמו דהיינו שיקח שתי עיסות (או יותר) וידבק קצותם זו בזו¹¹ עד שיהיו נישכות זו בזו¹² דהיינו שיהיו כל כך דבוקות עד שאם ירצה להפרידן יתלש מעט עיסה מזו וידבק בחברתה ומעט עיסה מהחברתה ידבק בה ועל ידי כן נחשבות כעיסה אחת ומצרפות לשיעור חלה ויפריש מאחד מהן חלה אחת ודי בכך¹³ כיון שהם נחשבות כעיסה אחת:

ג ואם העיסות הן קשות קצת ואינן נדבקות היטב זו בזו ינח קצה האחת על קצה השנית ויחתוך חלה אחת משתי קצות העיסה יחד ועל ידי דוחק החיתוך הן נדבקות היטב זו בזו¹⁴:

ד ועכשיו שנהגו העולם ללוש עיסות גדולות משיעור חלה ממעט שנחבאר בס' תנ"י¹⁵ (ע"ש שאין לנהוג כן) הן מפרישין חלה מכל עיסה ועיסה בפני עצמה¹⁶.

ונהגו שמכל עיסה ועיסה מפרשת אשה אחרת ומברכת לעצמה¹⁷ אבל אם אדם אחד מפריש מכל העיסות די בברכה אחת לכולן¹⁸ אם אינו נמלך¹⁹ (עיי' סימן קס"ט²⁰ וקע"ז²¹ ור"י²²) שאם בשעת ברכה היה בדעתו לפמור בברכה זו כל החלות שיפריש אע"פ שלא היה יודע אז כמה חלות יפריש אין זה נמלך אלא אם כן הפסיק בינתים בשויה שאין בה צורך להפרשת חלה אבל אם השיה בדברים שיש בהן צורך להפרשת חלה שיפריש מן העיסות שילוש עוד כגון ששה מעניני אישת העיסות שילוש עוד אין שיהא זו מפסקת (עיי' ס' קס"ז²³):

ה יש למחות בנשים שכופלין בעיסה בשעת הפרשת חלה כדי להפריש משתי קצותיה²⁴

10 מ"א ס"ק א. דרכי משה ס"ק ב.
11 ז"י ס"ק ג. וראה לעיל ס' ר"ג ס' שולח צמח צדק י"ד ס' רלה. רב פעלים ח"ב י"ד ס' ב ר"ח ודנה מצינו. גידול תורה (ג.ב.) כח ע' קטר. אהלי שם ז ע' קג. הע"ב תשצח ע' 89. תשצח ע' 55.
12 ז"י ס' ט.
13 כדלעיל ס' ח סכ"א. וראה קור"א שם ס' ד.
14 יט סימן זה בשוע"ר לא הגיע לידנו, וראה מ"א שם ס' ג.
**15 סעף ה.
16 סוף ס"ט. וראה ס' קטר ס' ו' וס' קנט ס' י.
17 סעף ט (לענין הפסק שבין ברכה לאיילה). וראה גם לעיל ס' חלב ס' י' (לענין הפסק בין ברכה לעשיית המצוה) ס' ח סכ"א (מסביר על המצוה שעושה כמה פעמים, כמה כאן).
18 כג ש"ה רש מסכת פסחים (קמ"א, ב) ר"ה ורמ"א. מ"א ס' א. אליה וז"א. ס"ק א.**

19 ס' התרומה ס' פב. טור ושו"ע ס"א.
20 כדלעיל ס' י"ד.
21 משנה חלה פ"ד מ"ה ומכאמ"ס. טור ושוע"ר י"ד ס' שבו ס"ה.
22 משנה שם פ"ב מ"ד וברבי אליעזר. טור ושוע"ר י"ד ס' שבו ס"א. וראה גם לקמן ס' י.
23 וראשונה ב"ה פ"א ס"א ג. ב"ח ברש המימן. ט"ז ס"ק ב.
24 טור ושו"ע ס"א. וראה גם לעיל ס' תנו ס"מ.
25 ב"י ברש המימן. שו"ע שם.
26 משנה חלה פ"ב מ"ד. ט"ז ס"ק א.
27 יתוספתא מדרות פ"א ח"ב. תרומות הרשן ס' קפמ. ט"ז שם. פ"ח ריש המימן.
28 י"ח ס"ק ד. וראה גם לקמן ס' י' (משנצטרפו על ידי כל).
29 ואין כאן צירוף (מ"ז ס"ק א).
30 י"ח ס"ק ד, בשם מהר"ר יוסף.
31 סעף ה.

ויש ללמדן שפרישו מקצה אחד ואחר יערוך במגולגלת בקצה הב' שלא תהא העיסה פנויה מעסקי¹⁰ אפילו רגע אחד:

ז ואם המתעסקין בעיסה מתעסקין בה במהירות כל כך עד שאי אפשר להפריש חלה מהעיסה בעוון מתעסקין בה¹¹ עד שיבטלו אותם ממהירותן אין צריך לבטלן אלא יפריש חלה לאחר אפיה מיד שיתן כל המצות לכלי אחד¹² והכלי מצרפן לשעור חלה אף אם לא היה בכל עיסה בפני עצמה כשיעור¹³ ומפריש חתיכה ממצה אחת על כל המצות שבכלי¹⁴.

ואע"פ שלכתחלה מצוה מן המוכחר להפריש חלה מן העיסה ולא מן הפת¹⁵ (פירוש בארין ישראל מן הדין ובהוין לארין ממדת חסידות) כמו שיתבאר? שנאמר¹⁶ ראשית ערוסותיכם בעודה עיסה מכל מקום זה שנמנע להפריש מן העיסה כדי שלא לבטל העוסקין בה ממהירותן הרי זה עושה גם כן מצוה מן המוכחר ונכון לכל אדם לעשות כן:

ז כמה דברים אמורים שצריך צירוף כלי כשמפריש ממצות הנעשות מעיסות שיש להסתפק בהן שמא לא היה שיעור חלה בכל עיסה בפני עצמה ונמצא שלא נתחייבו המצות בחלה חיוב ברור אלא אם כן נצטרפו יחד לכן צריך צירוף כלי אבל עיסה גדולה שיש בה שיעור חלה ושבה ולא הפריש ממנה בעודה עיסה ונזכר לאחר שאפה ממנה מצות אין צריך להפריש מכל מצה ומצה בפני עצמה וכן אין צריך לצרף המצות בכלי ולהפריש מאחת על כולן אלא אע"פ שלא נצטרפו יחד מפריש מאחת על כולן שהרי כבר נצטרפו ונתחייבו בחלה בעודם עיסה¹⁷:

ח ומכל מקום אם הוא בארין ישראל צריך שיהיו כל המצות הללו מונחות לפניו סמוכות זו לזו בשעה שמפריש מאחת מהן על כולן שחלת ארץ ישראל אינה ניטלת אלא מן המוקף¹⁸ (פירוש מן הסמוך¹⁹) כמו שנתבאר ביורה דעה סי' שכ"ג²⁰ אבל אין צריך שיגעו זה בזה בשעת הפרשה אלא כיון שהן סמוכות ומקורבות זו לזו הרי זה מן המוקף²¹:

ט אבל בתוצה לארץ אין צריך לתרום מן המוקף²² ולא עוד אלא שמותר לו לאכול כל המצות הללו קודם הפרשת חלה רק שישיר חתיכה מאחת מהן ויפריש חלה מחתיכה זו על כל המצות שאכל שהקילו חכמים²³ בחלת תוצה לארץ להיות אוכל והולך ואח"כ מפריש כמו שנתבאר ביו"ד שם²⁴:

י כמה דברים אמורים כשכל מצות הללו הן מעיסה אחת שכבר היו מוקפות ומחוברות

כד של"ה ואליה ומא שם.

כה שור"ט סי"א.

כו ונראה מה, ב. מור ושול"ע שם.

כז כרע"ל סי"א וש"נ.

כח מור"כ רמז תקנ"ח ח"י סי"ב מה. פ"ר"ח סוף סי"א.

וראה גם לעיל סוף סי"ב (כשנצטרפו בדיבוק

ונשיבה).

כט רמב"ם הל' בבורים פ"ה ה"א. שבלי הל"ק סי' ריב

(פ, ב). ב"י ר"ה ואם דו"ע. מ"א סי"ב ב.

ל ראה לקמן סי"ב (מרת חסידות להפריש גם חלת חזן

לארץ מן המוקף, כמו חלת ארץ ישראל).

לא במדבר מן, ב.

לב רא"ש פ"ג סי' ג. ר"ן שם (יד, סע"א) ר"ה גמ' תניא.

מור ורמ"א סי"א.

לג משנה חלה פ"א מ"ט ופ"ב מ"ח. רמב"ם הל' ביכורים

פ"ה ה"ג.

לד רש"י עירובין ל, ב ר"ה מוקף. נטוין ל, ב ר"ה מוקף.

לה סימן זה כשנע"ל לא נתנו לדעת, וראה שול"ע שם,

ובנה"ה שם.

לו דא"ש בהל' חזקה סי' ה. ב"ח סי' ר"ה ונ"ש רבנו

אלא יקריב. פ"ר"ח סי"א ר"ה ותנה מדברי המהר"ב.

ודעה ה"ב - לקמן סוף סי"א.

לז סמ"ג עשין קמ"א (ר, ב). רא"ש ביצה פ"א סי' יג. ר"ן

שם (ר, ב) ר"ה אמר רבא, בשם ר"ת. הובא במ"ז

סי"ק ה.

לח שמואל ביצה מן, א.

לט מור ושול"ע יו"ד סי' ששנ. וראה גם לעיל סי' רס ס"ה

וש"נ.

הלכות פסח תנו

רפו

זו לזו פעם אחת בעודם עיסה לכך הקילו בהן חכמים שאין צריך לחזור ולהקיפם בשעת הפרשת חלה אם היא חלת הוצה לארץ אבל מצות הבאות מב' עיסות שהיה בהן שיעור חלה בכל אחת בפני עצמה אם רוצה להפריש מצה אחת על כולן צריך שיהיו המצות של עיסה השנית מוקפות עם מצה זו בשעה שמפריש ממנה עליהן דכיון שלא היו מוקפות ומחוברות זו עם זו מעולם לא הקילו חכמים בהן להפריש מאחת על חברתה שלא מן המוקף אפילו בחוצה לארץ¹⁰⁰ אבל כשמקיפן זו לזו די בכך ואין צורך לצרפם בכלי כיון שכבר נתחייבו בחלה בעודם עיסה¹⁰¹.

אבל מצות הבאות מעיסות שלא היה בהן שיעור חלה בכל אחת בפני עצמה ונתן המצות בתוך כלי אחד לצרפם לשיעור חלה אין צריך להפריש מהן בעודן מצטרפין בכלי אלא יכול לאכול מהן ואחר כך יפריש מחתיכת מצה אחת גם על מה שאכל כבר דכיון שנצטרפו המצות לחלה בכלי אחד שהרי נעשו כמצה אחת גדולה שיש בה שיעור חלה שמותר לאכול ממנה קודם הפרשת חלה¹⁰².

ויש חולקין¹⁰³ על זה ואוסרין לאכול ממצות הללו קודם הפרשת חלה לפי שצריך לתרום מהן מן המוקף כיון שלא היו מחוברות זו בזו בעודן עיסה ואף שלאחר כן נצטרפו בכלי אחד אין צירוף זה מועיל לחברן שיהיו נחשבין כמצה אחת ממש:

יא ולפי סברא זו אם שכח להפריש חלה ממצות הללו קודם יו"ט וזכר ביו"ט ואי אפשר להפריש חלה ביו"ט כמו שיתבאר בס' תק"י¹⁰⁴ לא די כמה שישיר מצה אחת להפריש חלה ממנה לאחר יו"ט גם על מצות שאכל ביו"ט אלא צריך הוא לשיר מעט מכל מצה כדי לתרום מן המוקף¹⁰⁵ או יעשה כמו שיתבאר בס' תק"י¹⁰⁶ אבל לפי סברא הראשונה די שישיר מעט ממצה אחת אם כבר נצטרפו מצות הללו בכלי אחד קודם יו"ט.

אבל אם נצטרפו ביו"ט אין צריך לשיר מהם כלום אלא יכול להפריש מהן חלה ביו"ט שלא אסרו להפריש חלה ביו"ט אלא מעיסה שנילושה ונתחייבה בחלה מערב יום טוב שהיה אפשר לו להפרישה מבעוד יום אבל מצות הללו שהיו פטורות בערב יום טוב ונתחייבו ביו"ט ע"י צירוף כלי מותר להפריש מהן ביו"ט¹⁰⁷ כדרך שמותר להפריש מעיסה שנילושה ביו"ט¹⁰⁸.

ולענין פסק הלכה העיקר כסברא הראשונה ואף על פי כן טוב לחוש לכתחלה לסברא האחרונה לתרום ממצות הללו מן המוקף אף שהיו מצטרפין כבר בכלי.

ומוב להחמיר שאף שמפריש מהן בעודן מצטרפין בכלי יזהר שיעו זה בזה¹⁰⁹ לפי שיש

¹⁰⁰ תוס' ביצה מ, א סו"ה גלגל, נדה ז, א סו"ה ומקפת. פמ"ג ענין קנא (ר"ג, ט) בשם רבי יהודה בשם רבי אלחנן, מרדכי רמז תקנא (הב'), כל בו ס' פ"ג (ג, ז).

¹⁰¹ רמ"א שם ביריד ס' שכת' ח"י כאן ס"ק ז.

¹⁰² מא דרבי חזנה ס"ק ז, ב"ח ס"ד סו"ה ומ"ש ואפילו ט"ז ס"ק ב.

¹⁰³ מב' בינין סו"ה אפילו שבה, לפירוש הפרי"ח ס"א סו"ה כתב המרדכי.

¹⁰⁴ מג ח"י יוש ס"ק ז (דקאי על דין צירוף של שבש"ע והצריך מוקף) וס"ק ז (בצירוף של הצריך נעשה משמע מוקף, כדלקמן סוף ס"א).

¹⁰⁵ סעף ג.

¹⁰⁶ מה תוס' ביצה מ, א סו"ה גלגל (ע"פ כ"ש בהם שיעור חלה, ולסברא זו כ"ה גם כשאין בהם שיעור חלה ונצטרפו ע"י סל).

¹⁰⁷ סעף ג.

¹⁰⁸ מג ח"י ס"ק פ, וראה מגני אברהם ס' תסב ד"ה נידון אם שבה.

¹⁰⁹ מה כדלקמן ס' תקי ס"ה.

¹¹⁰ מג ס' תרומה ס' פא (משמענות הגמרא מה, ג שצירוף של מועיל רק כשנגעו) וס' פב.

אומרים: שאין נקרא מן המוקף אלא כשנוגעין זה בזה¹⁰¹ ויש אומרים¹⁰² שאינו נקרא מן המוקף אלא אם כן הם בתוך כלי אחד אע"פ שאינן נוגעין זה בזה וירא שמם ויצא ידי שניהם:

יב ואין צריך לומר אם מצות הללו באות משתי עיסות שהיה שיעור חלה בכל אחת בפני עצמה שהן צריכות הקפה מעיקר הדין בשעה שמפריש מאחת על חברתה שזבוב להחמיר¹⁰³ שיעורו זה בזה בשעת הפרשה¹⁰⁴.

ואפילו מצות הבאות מעיסה אחת שהיה בה שיעור חלה שלדברי הכל אין צריך להפריש מהן מן המוקף כהוציא לארץ אפילו לכתחלה שהרי אמרו חלתי חוצה לארץ אוכל והולך ואחר כך מפריש אף על פי כן מדת הסידות הוא להחמיר להפריש מהן מן המוקף¹⁰⁵ שיעורו זה בזה בתוך הכלי בשעת הפרשה¹⁰⁶ ולפיכך אין לאכול מהן קודם הפרשה שהרי מה שיאכל לא יהיה מוקף עם מה שיפריש וכן נוהגין עיני סימן ר"ם¹⁰⁷:

יג וכל זה לכתחלה אבל בדיעבד שעבר והפריש שלא מן המוקף¹⁰⁸ אפילו ב' עיסות שיש בכל אחת בפני עצמה שיעור חלה ואינן סמוכות זו לזו אלא זו מונחת בבית זה וזו מונחת בבית אחר והפריש חלה מאחת מהן והיה ברעתו לפטור בחלה זו גם את השניה הרי זה פטורה ואין צריך לחזור ולהפריש גם ממנה שלא הצריכו חכמים¹⁰⁹ לתרום מן המוקף אלא לכתחלה¹¹⁰:

יד אבל ב' עיסות שאין בהן שיעור חלה בכל אחת בפני עצמה ועבר והפריש מהן חלה בלא צירוף כלי אפילו היו שתיהן סמוכות זו לזו ואפילו היו נוגעות זו בזו אם לא היו נשכות זו בזו אינן מצטרפות¹¹¹ ולפיכך אין חלה זו שדה כלום כיון שהפרישה בשעה שהיו פטורות¹¹²:

מז מי ששכח ולא הפריש חלה מעיסה של מצת מצוה שהיה בה שיעור חלה בפני עצמה¹¹³ או על ידי צירוף עם עיסה אחרת של מצת מצוה¹¹⁴ ונזכר לאחר שאפה ממנו ג' מצות הצריכות לו לסדר ליל של פסח לא יפריש מאותן מצות שצריך להיות שלימות על הקערה דהיינו מצה עליונה ותחתונה שהעליונה צריכה להיות שלימה לברך עליה המוציא והתחתונה צריכה להיות שלימה לעשות ממנה כריכות עם המרור כמו

1 נקודת הכסף יורד מ"י שבו (שהוכיח מכנה פוסקים שסופרים כס' התרושה). כ"י מ"י שבה ר"ה ומ"ש ואם אינם, כשם סו"ג עיני קמא (רב, ד), ול"ה סו"פ ע"פ.
נא תשמתות רמ"א ביריד שם (2)
נב תשמתות תוס'. ראה סו"ג שם, ושם, והגתה ממ"ק מ"י רמז, שכשש שיעור חלה בכל עיסה צריך צירוף כלי בלא נגיעה.
נג ח"י סוף ס"ק ג.
נד תוס' מ"ג ב סו"ה הויאל (הא). גיה ג א ד"ה ומקפת (נקודת הכסף יורד ס"י שכו, בשם הרמב"ם הל' כבורים פ"ג ה"ב. ט"ז כאן ס"ק ב, בשם סו"ג שם). דעה הא' ברשב"ינ"ן ח"ב ס"י רצא פ"ג.
נה רשב"י שם ריש פ"ג. וראה גם מ"א ס"ק ג.
נו רש"י מ"ג סע"א. ר"ף שם (ד', סע"א). הובאו כרא"ש פ"ג מ"ג ב' (שאפילו היה בו שיעור צריך צירוף סל). שו"ת מהרש"ל סו"פ"י נה (שנוהגין בה כרש"י). ח"י סוף

ס"ק ג.
נז סע"ף ה (במסוטר), ובק"א שם ס"ק ב.
נח ח"י ס"ק ו (במסוטר). רשב"י שם פ"ג. וראה שו"ת צמח צדק יורד מ"י רלה ס"א.
נט ראה משנה למק"ל הל' תרומות פ"ג ה"ג.
ס שו"ע יורד ס"י שקא סכ"ה (לענין תרומה).
סא משנה חלה פ"ב מ"ד. מור וצ"ע יורד מ"י שבה ס"א. וכ"ה לעיל ס"ב.
סב משנה חלה פ"ד מ"ה בחכמים. מור וצ"ע יורד מ"י שבו ס"ה. וכ"ה לעיל סע"ף א.
סג לפי הנגהג דלמק"ל מ"י תנח מ"ה, שג' המצות של מצוה נעשין מעיסה שיעור חלה (משא"כ כשעשנו מעיסה זו עוד חלות יקה חלה טוהם).
סד שביהר היה בהם שיעור חלה, בלי צירוף מצות אחרות.

הלכות פסח תנו

רפמ

שיחבאר בס' תע"ה⁷⁰ אלא יפריש מאותה מצה שאין צריכה להיות שלמים⁷¹ דהיינו מצה האמצעית המונומנת לבצוע ממנה התיכה לאפיקומן קודם אמירת ההגדה⁷²:

מן מי שהיו לו עיסות הרבה שהיה בהן שיעור חלה בכל אחת בפני עצמה והפריש חלה ממקצת העיסות וממקצתן לא הפריש ואפה כל העיסות ביחד ונתערבו מצות החייבות עדיין בחלה עם מצות שנפטרו כבר בחיובן אינו יכול להפריש ממצה אחת על כולן אפילו אם יכניס כולן לתוך כלי אחד ויגעו זה בזה לפי שיש לחוש שמא מצה זו שהוא מפריש ממנה היא ממצות שנפטרו מחיובן ואין מפרישין מן הפטור על החיוב⁷³ לפיכך צריך הוא להפריש מכל מצה ומצה בפני עצמה או ילוש עוד עיסה⁷⁴ קמנה ויאפה אותה ויצרפה בכלי אחד עם כל המצות הללו ועל ידי כן נתחייבה בחלה אע"פ שאין בה כשיעור⁷⁵ ויפריש ממנה על המצות החייבות עדיין.

אבל קודם שיאפה אותה אין לצרף אותה עם המצות בכלי אחד כדי להפריש ממנה עליהן שהרי הצירוף עושה אותן כאלו הן דבר אחד וחתוכה אחת ממש וכיון שהיא עיסה והן מצות אפיוות אך אפשר שיצטרפו והיו כחתוכה אחת ממש⁷⁶.

אבל אם יש בעיסה זו שיעור חלה בפני עצמה בלא צירוף כלי אין צריך לאפותה קודם הפרישת חלה⁷⁷ ואין צריך לצרפה בכלי עם המצות מעיקר הדין אלא יקופם יחד ויפריש מעיסה זו גם על המצות החייבות עדיין⁷⁸.

ואם הוא מכיר מצה אחת בטמיעות עין ויודע בה שהיא ממצות החייבות אין צריך לכל זה אלא מפריש ממצה זו על כל שאר מצות החייבות⁷⁹ אף שאינן מקופות מעיקר הדין⁸⁰: יז אף על פי שאסור לאדם ללוש עיסתו פחות מכשיעור כדי לפטרה מן החלה⁸¹ מכל מקום ביום טוב של פסח התירו לעשות כן⁸² (עיין בסוף סי' תנ"ו אך לנהוג כזה⁸³) שאם ילוש כשיעור ויפריש ממנה חלה אין לחלה זו תקנה בומן הזה שאין מאכילין אותה לכהנים כמו שנתבאר בירדה דעה סימן שכ"ב⁸⁴ וא"כ אסור לאפותה ביום טוב⁸⁵ כיון שאין כאפיה זו צורך אוכל נפש⁸⁶ ולשורפה ג"כ אינו יכול⁸⁷ שאין שורפין קרשים ביום טוב⁸⁸ כמ"ש בסמ"ק תק"ף⁸⁹ ואם ינחנה כך כשהיא עיסה עד מוצאי יום טוב ואז ישרפנה יש

שיש בה שיעור, ומצה זו היא מאותה עיסה. וראה הערות לשולחן ארוח.
עו מור ושולחן יוד"ם סי' שבר מ"ד. וברלעלי סי' תנו ס"ג וש"ס.
עז דין פ"ג (ד, א) ד"ה רבי אליעזר. דמ"א בסוף הסימן. דשבי"ט ח"ב סי' רצא פ"ג.
עח שמימרו לפני יום טוב או יקח באגוד. וראה במצויין שם מפ"ח (כאן בסוף הסימן), שאחר אפה יצרפם לשיעור חלה ויפריש מהם.
עט סימן זה בשולחן לא הגיע לדיון. וראה שולחן ע"ש סי' ל. לקמן סי' כסכ"א.
פ רש"י נו, א ד"ה כבוד. תוס' שם ד"ה לא תקרא. מור ושולחן ע"ש.
פא רש"י שם. מור ומ"ז ס"ק ה.
פב רש"י ותוס' שם. מור ושולחן שם.
פג רש"י ותוס' שם. מור ומ"ז ס"ק ה.
פד סעף ג. וראה לעיל סי' תמו קול"א ס"ק ג.

סח סעף ג ואילך. וראה הע"ב תשנז ע' 72.
סו לבוש סי' כ. חיי ס"ק ב.
סז ברלעלי סי' תעג ס"ל.
סח משנה תרומות פ"א מ"ה. מור ושולחן יוד"ם סי' שלא ס"ח.
סט מור ושולחן יוד"ם סי' שבר סי"ב. רכזי משה ס"ק א. דמ"א ס"א.
ע ברלעלי ס"ז.
עא שו"ת רש"י ג. תו. דדיונה סימן שובד ס"ק ה. ובמבואר במור ושולחן יוד"ם סי' שבר ס"א, שבשני מינים אין מצטרפין. וראה שיה השדה שער הכללים כלל ה ד"ה. וע' בשולחן הרב. דקרוי הלכות ח"ג ע' ב.
עב מור ושולחן יוד"ם סי' שבר סי"ב. רש"ל דרישה שם.
עג כנבואר בנקודת הכסף יוד"ם סי' שבר, שהקפת מועלת אפילו בשני מינים.
עד רכזי משה שם. רמ"א שם.
עה דיינו כשהפריש מכל העיסות חזין מרעיסה אחת

לחוש שמא תחמיו⁹⁸ ויעבור עליה בכל יראה ובל ימצא⁹⁹ ואף שנאמר¹⁰⁰ לא יראה לך שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של גבור¹⁰¹ מכל מקום חלה זו אינה נקראת של גבור אלא שלו הואיל ויש לו בה צד היתר שאם יתחרט על מה שהפריש אותה לחלה ישאל לחכם ויתיר לו ותחזור חלה זו להיות חולין כמה שהיתה ויחזור ויפריש חלה אחרת¹⁰²;

יך ואם אירע שלש שיעור חלה לא יפריש חלה מן העיסה אלא יאפה ממנה מצות ויפריש ממצה אחת על כולן¹⁰³.

ואם אינו רוצה לבצוע המצה אלא רוצה לאפות עוגה קמנה¹⁰⁴ להפריש אותה לחלה אחר אפייתה צריך הוא לזהר קודם אפייתה שלא יקרא לה שם¹⁰⁵ חלה אלא יקראנה עוגה או מצה¹⁰⁶ (וגם לא יהיה בדעתו שתחול עליה קדושת חלה עד לאחר אפייתה) שאם קודם אפייתה (היה בדעתו שזו היא חלה מן העיסה ואין צריך לומר אם) קרא לה שם חלה בפיו הרי כבר נתקדשה לחלה שהרי כל קדושת תרומות ומעשרות הן על ידי דבור (או אפילו על ידי מחשבה בלבד¹⁰⁷) ואם כן אסור לו לאפותה ביום טוב אבל כל זמן שלא נתקדשה לחלה אף על פי שיש בדעתו בשעת אפייה שיקרא לה שם חלה לאחר אפייתה מכל מקום כיון שבשעת אפייתה אין בדעתו שיהיה עליה קדושת חלה ואם היה רוצה היה יכול להפריש מצה אחרת לחלה ולאכול עוגה זו נמצא שיש לו בה צד היתר אכילה בשעת אפייתה לפיכך התירו לו לאפותה ביום טוב¹⁰⁸ אף שאין כאן היתר גמור שהרי בשעת אפיית עוגה זו יודע הוא שסופו שלא לאכול ממנה ביום טוב¹⁰⁹ אף על פי כן התירו לו חכמים כיון שאי אפשר בענין אחר שיהיה בו היתר גמור¹¹⁰.

(שאף שאפשר לו שלא להפריש עוגה שלימה לחלה אלא יפריש התיבה ממצה אחת ומה שישאר מאותה מצה יאכל ביום טוב ונמצא שאפיית אותה המצה היה בה גם צורך אוכל נפש ולא בשביל החלה בלבד¹¹¹ מכל מקום גם אם יעשה כן אין כאן היתר גמור אם היה אפשר בענין אחר שהרי אמרו חכמים¹¹² עיסה חציה של ישראל וחציה של נכרי אסור לישראל לאפותה כולה ביום טוב אף שעושה ממנה ככר אחר ואופאו כבת אחת ונמצא שיש באפייה זו גם צורך אכילת ישראל אף על פי כן אסרו חכמים הואיל שבאפיית חציה של נכרי אין בה צורך לאכילת ישראל שהרי יכול לחלק עם הנכרי קודם האפייה ולאפית חלקו בלבדו אף כאן הואיל שבאפיית התיבה החלה שבאותה מצה אין בה צורך לאפיית השאר של אותה מצה שהרי אף אם היה מפריש החלה מאותה מצה קודם אפייתה היתה

צד שורש ירד סי' שלא סמיו. וראה לקמן סי' תקנו קי"א סי' ב. לקוש' לוי יצחק אג"ק ע' רש. א"ק ח"א ע' רלב.
צה רב פפא אליבא דרבי אליעזר מח. א. וראה מ"מ וציונים.
צו ובדלקמן סי' תקן ס"ה, שבה אסור אפילו כשמשאיר חלה אחת כדי לאכלה בחול.
צז תוס' מג, ב ד"ה הואיל (הא, בתרוין הרשב"א לקושיות ה"י): גבי חלה לא אסרו משום תקנת חלה. וראה מ"מ וציונים.
צח קשיית רשב"א בתוס' שם. ובדלקמן בתחלת המעקף, וראה לקמן סי' תקן ס"ה, שבה מותר עכ"פ כשמשאיר חתיכה זו לאכלה בחול.
צט רב חסדא ביצה כא, א. לקמן סי' תקן ס"ב.

פח רש"י שם. מור ושועי שם. וראה לעיל סי' תמ"ב ס"ב (שם החמין שלו יכול לבטלה, משא"כ כאן).
פח תוס' מג, א. כרבי אליעזר.
פז שנות י, ג.
פח ברייתא ה, ב. וראה לעיל סי' תלא ס"ב, מ"מ וציונים.
פט גזרוא מג, ב. רש"י שם ד"ה לא. מ"א ס"ק ה. וראה חקרי הלכות ח"ד ענ, ב.
צ ח"י י"ב פז.
צא כמבאר בשו"ת מדרש"ל סי' נח (הובא בח"י שם), שפ"ה עיקר המצוה. וראה רמ"א מג, ב ד"ה אבר ליה, כישם רבנו עקיב בן יקר.
צב תוס' מג, א. כרבי אליעזר. מור ושועי ע"ב.
צג מדרש"ל הל' חלה (ע' עה). מ"א ס"ק ד.

הלכות פסח תנו

רצא

אותה מצה נאפית יפה כל כך כמו שנאפית עכשיו עם החלה לפיכך היה ראוי לאסור לאפותה ביום טוב^א אלא שהתירו חכמים כיון שאי אפשר בענין אחר^ב.

ואם שכח או עבר והפריש חלה מעיסה זו וקרא לה שם חלה לא יאפה חלה זו ולא ישרפנה אלא יטילנה^א למים צוננים בשביל שלא תחמיץ^ב שהצוננים מעכבים אותה שלא תחמיץ^א ולמוצאי יום טוב ישרפנה וכשרואה שהמים מתחממים קצת בעמדם בבית^א יזהר להחליפם במים אחרים צוננים^א דהיינו שישאב מים הללו מן הכלי שהחלה מונחת שם וישפוך לשם מים אחרים צוננים אבל לא ילמלם הכלי שהחלה מונחת בו כדי לשפוך מים הללו מתוכה שכלי זה נעשה כמים לדבר האסור במלמול^א דהיינו החלה שהיא אסורה במלמול לאחר שקרא לה שם כמו שיתבאר בס"ה תק"ו^א (עיינין שם כל פרטי דין זה) אבל לכתחלה לא יקרא לה שם לחלה בעודה עיסה ולהמילה למים צוננים גזירה שמה לא יזהר יפה שיהיו המים צוננים^א:

יב וכל זה כשבעל הבית בעצמו קרא לה שם חלה (או שאר כל אדם שיש לו רשות ממנו להפריש חלה מעיסתו שהרי הוא כשלוחו ועל דרך שנתבאר ביורה דעה סי' שכ"ח^א) אבל אם אדם שאין לו רשות ממנו להפריש חלה מעיסתו קרא לה שם חלה אינה חלה כלל ומותר לאפותה ביו"ט^א:

ב וכל זה בחלת ארץ ישראל שאינה נאכלת לכהנים בזמן הזה שכלנו ממאי מתים ונמטאות החלה ואסורה להאכיל אפילו לכהן מהור ולפיכך אסור לאפותה ביום טוב אבל חלת חוצה לארץ^א שאינה אסורה אלא על מי שטומאה יוצאה עליו מגופו^א כגון בן או בעל קרי^א בין לאנסו בין לרצונו^א אבל כהן המהור מוב ומקרי כגון כהן קמן פחות מבן ט' שנים ויום אחד שאינו ממטא בקרי^א וגם מן הסתם לא ראה יזבח כיון שהוא פחות מבן ט'^א (אבל אם ידוע שראה יזבח אפילו הוא בן יום אחד טמא^א) וכן כהן גדול שראה קרי אלא שטבל לקרוי^א במ' סאה במים כשרים על דרך שנתבאר ביורה דעה סי' ר"א^א אע"פ שלא העריב שמשו^א רשאי הוא לאכול חלת החוצה לארץ אע"פ שהוא ממטא ממטאות מת וישאר טומאות וגם החלה ממאה היא אף על פי כן הקילו חכמים בחלת

קי סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה רמ"א שם ס"ג.
קיא ח"א ס"ק ד.
קיב ד"ף פ"ג (ד, ב). תוס' מג, א ר"ה עה. ר"ש פ"ג ס"ו. ו. מור ורמ"א ס"ב.
קיג שמואל בכורות כו, א.
קיד רש"י שם ר"ה מנאח יוצאת.
קטו גמרא סו, ט"ג. רמב"ם הל' אבות המטאות פ"ה הל"א.
קטז דף דף ג, ב. רמב"ם שם הל"ב.
קיו רבנו ירוהם נתיב ה' ח"ג (מב, ג). מ"א ס"ק ג.
קיח גיה שם. רמב"ם הל' מנאח משכב ונוטע פ"ה הל"ה.
קיס רמב"ם הל' תרומות פ"ז הל"ח.
קיכ מבין זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה ש"ע שם ס"א.
קיכא רמב"ם שם. תוספות דח"א שם (שלא הזכיר העריב שמשו).

ק מושית ר"י בתוס' שם (כי נגזר בענין מכל חרא וחרא אמיר לאפוח). וראה לקמן סי' תקנ"ג, שכשנשאר החתיכה לאכול בחול מותר ממעם שמה ידמנו אורחים כו', משא"כ כאן. וראה שם שאם העיסה נילושה בערב יול"ט, כיון שאסור להפריש החלה קודם אפייתה, יש מתירים האפה אף בשאר יול"ט.
קא תירוצי הרשב"א בתוס' שם.
קב ר"ת בתוס' מג, א ר"ה תפילין. רא"ש פ"ג ס"ו. ג. מור וש"ע ס"ב.
קג כן בתירא בחשונה שם.
קד לביש ס"ג.
קה ראה ח"א ס"ק ג.
קו פורח ס"ב ר"ה ומ"ש ויטלנה.
קז כדלעיל סי' ש"ט. וראה לעיל סי' רסח ס"ה, וסי' שח סוף ס"ט (בשלא היה האיסור עליו בבין השמשות).
קח סוף פ"ג.
קט ר"י בתוס' מג, ב ר"ה הואיל (דא). רא"ש שם.

רצב

הלכות פסח תנוחתה

ח"ל שאינה אלא להיכר ולזכרון שלא תשתכח תורת חלה קטב כמו שנתבאר ביו"ד סימן שצ"ב קטב לפיכך אם קרא לה שם ביו"ט של פסח רשאי לאפותה קטב אם יש בהן קמץ או גדול שמבל שיאכל ממנה ביו"ט.

ושב וליזהר שיאכל מיד אחר מבילתו ולא ימיל מים בין מבילה לאכילה קטב שמא ימיל מים חלוקים או עכורים שיש בהן חשש קרי קטב ויהא אסור לאכול חלה זו עד שיהזור ויטבול. וכל בהן שהוא יותר מבן ט' שנים אע"פ שהוא אומר שלא ראה קרי אין מאכילין לו החלה אלא אם בן טבל דכיון שבן ט' ביאתו ביאה הרי הוא בחזקה שראה קרי קטב:

בא ואם אין שם אלא בהן גדול שלא טבל לקרוי יכול לאפותה ע"י שיבטלנה ברוב קטב קודם האפיה קטב דכיון שנתבטל ברוב מותרת אפילו לכהן ממא כמ"ש ביורה דעה סי' שצ"ג קטב (וכל זה כשכבר קרא לה שם חלה אבל לכתחלה אין לקרות לה שם חלה בעודה עיסה אפילו יש שם בהן טהור שכבר נהגו במדינות אלו שלא להאכיל חלה לכהן קטב מטעם שנתבאר ביורה דעה סי' שצ"ב קטב ע"ש):

תנח זמן וסדר לישת מצת המצוה ובו י"ז סעיפים:

א נהגו כל ישראל בלא ללוש המצות של מצוה עד אחר חצות היום בערב פסח שהוא זמן הקרבת הפסח שמצות מצה הוקשה למצות הפסח שנאמר על מצות ומוריים יאכלוהו ולפי שאין הכל בקיאים בחצות היום ממש לפיכך נכון להמתין חצי שעה אחר חצות היום כי כן היו ממתנים בשחיטת הפסח שלא לשחטו עד לאחר שש ומחצה:

ב וכל זה אינו אלא מנהג לכתחלה אבל מעיקר הדין אפילו מצות מצוה שנאפו כמה חדרים לפני הפסח יכול לצאת בהן ידי חובתו לכתחלה לפי שלא הוקשה מצת מצוה

סימן תנח

א רוקח רס"י רפא. ב"י סוף חסימן. ריכזי משה ס"ק א. שו"ע.

ב ראה מ"מ וציונים.

ג ב"י רש"י חסימן שו"ע.

ד מחזור וישרי ה"ל פסח ס"ט (ע' 260). מור בשם תשובות (מעשה הנאנים סי' כד). שו"ע. וראה ס' המנהגים — חב"ד ע' 37, ואוצר מנהגי חב"ד (ניסן) ע' צריקא.

ה נהרא דף [קטב], ב (לענין אכילה). מחזור וישרי שם ומור (אף לענין עשיה).

ו במדבר י"א. רש"י פסחים שם ר"ה הא אפקיה. וראה גם לקמן סי' תעב ס"ב.

ז חז"א סי' רדג ס"ק א. וראה גם לעיל סי' פג ס"ב. סי' רצא ק"א סוף ס"ק א.

ח רש"י צג, ב ר"ה חמשה עשר (לענין קרבן פסח). בי"ח ריש חסימן (לענין אפיה). ט"ז ס"ק א. אליה וזאת ס"ק א. חז"י ס"ק א. וראה לעיל סי' תלא ס"א.

ט כרילעל ריש ס"א.

י תוספתא פ"ב ה"א. מרכיז רבנו תקננו, ומור בשם כמה פוסקים. רבנו ירושלמי נתיב ה ח"ג (בב, ב) בשם הרוס' (רבנו פרץ ל"ה א ר"ה חלת). עולת שבת ס"ק א. פ"ח ס"א. ח"י ס"ק ד.

קבב בכורות שם. רמב"ם ה"ל בכורים פ"ה ה"ו.

קבג סימן זה בשנוע"ר לא נתעק לדינו, וראה שו"ע שם ס"ג. (שנפרישין כרי שלא תשתכח לו) וס"ה (שנותרת במצואה).

קכד חז"א שם. (כרילעלן פכ"א, שלכתחלה לא יקרא לה שם חלה).

קכה חז"א ס"ק ח.

קכו מקואות פ"ח מ"ב. רמב"ם ה"ל אבות המצואה פ"ה ה"ו.

קכז ב"י ר"ה ובהן קמץ, משמעות רבנו ירושלמי שם.

קכח תוס' מג, א ר"ה עד. רא"ש פ"ג סי' ג. מור, לנירסת ולפירוש רב"ח שם ס"ו ר"ה אבל, חז"י

ס"ק ד.

קכט ד"ן שם (ד, ב) ר"ה וכתב. ב"י ר"ה אבל ה"ן.

קל סימן זה בשנוע"ר לא הניע לדינו, וראה שו"ע שם וראה חקר הלכות חיד פ"א, א.

קלא מור יוד"ם סי' שכב בשם יש אומרים. מדר"ל ה"ל חלה (ע' פב). שו"ת מדר"י וייל סי' קצג. ונ"א

ס"ב (שנתנו שלא לאכיל לכהן). ח"י ס"ק מג (שלכן יותר נכון לא לקרות שם עד אחר אפיה).

קלב סימן זה בשנוע"ר לא הניע לדינו, וראה הפעמים האחרים במור שם. מדר"י וייל שם. ריכזי משה

בא ס"ק ד. מ"א ס"ק מ.